

Супроводжуюча Брошура до Саксонського плану освіти

Неможливо дати людині знання.
Можна тільки допомогти їй відкрити ці
знання у собі.

Галілео Галілей

Часто неможливим є те, що ще
ніхто не спробував.

Йоганн Вольфганг Гете

Поки є здатність дивуватися,
банальність не торжествує.

Андре Хеллер

Тільки той, хто може відчувати запах
звуків, може почути кольори.

Міхаель Вайссер

Хто чує, як сміються метелики, той знає,
як пахнуть хмари.

Новаліс

Сили не повідомляють про себе.
Їх можна тільки розбудити.

Георг Бюхнера

Уява важливіша, ніж знання.

Альберт Ейнштейн

Шановні батьки,

Групи позашкільної освіти та заклади для денного догляду є такими місцями, де діти мають почувати себе комфортно, де вони можуть знайти друзів, безпеку та затишну атмосферу в рамках заходів, що дають достатньо свободи для ігри. Крім цього, такі місця дають простір для навчання та освіти.

Групи позашкільної освіти та заклади для денного догляду мають супроводжувати освітні та виховні процеси в батьківському дому, підтримувати та доповнювати їх – але не замінювати. Тут діти мають можливість отримати життєвий досвід поза межами родини, ці заклади заохочують дітей знайомитися з багатьма аспектами нашого світу. Ви напевно обрали заклад для денного догляду поблизу від Вашої квартири і ознайомилися з його концепцією. Багато дитячих закладів розробляють власні стратегії за змістом та педагогічними принципами. Але всі дитячі заклади мають виконувати освітні задачі, що були закріплені в Саксонському плані освіти і з 2005 року є частиною законодавства як Закон про підтримку дітей в закладах для денного догляду. Цей план не ставить вузьких рамок для праці закладу, він є фундаментом, орієнтиром і планом по найважливішим освітнім темам.

План показує напрямок розвитку з урахуванням шкільних аспектів і складає підґрунтя для навиків навчання протягом усього життя.

Успішна освіта можлива лише тоді, коли батьки та дитячі заклади для денного догляду працюють бік о бік. Тому завданням цієї брошури є познайомити Вас із Саксонським

планом освіти і дати Вам огляд про його цілі та зміст. Брошура не містить каталог з цілями, що мають бути досягнутими і завданнями, що мають бути виконаними – вона дає поряд із оглядом пропонувананих тем імпульси для педагогічної праці вихователів та персоналу, що працює в дитячих закладах денного догляду.

Відправним пунктом є концепція дитини з центром уваги на її сильних сторонах, яка цінує кожну дитину як унікальну маленьку особу. Дитина має бути спроможною зробити собі власний погляд на світ із допомогою дорослих і в постійному контакті з іншими дітьми; на підставі позитивного самопочуття кожна дитина має спробувати свої власні можливості.

В першу чергу йдеться не про те, щоби дорослі «передали» дитині власні погляди на життя та свій досвід, а щоби дитина в співробітництві з педагогами та іншими дітьми робила власні відкриття. У цій брошурі ми намагаємось показати це за допомогою зразків.

План освіти зробив нові акценти, які викликали дискусії про освітні теми та педагогічні концепції. Багато батьків дали позитивну оцінку цьому плану. Звичайно, ми запрошуємо також і Вас взяти участь в обговорюванні цього плану освіти.

В першу чергу важливим є Ваш добрий контакт із закладом або з вихователькою або вихователем. Скористайтеся Вашим законним правом брати участь у виконанні задач закладів для денного догляду за дітьми. Ви можете найти повну версію плану освіти за адресою www.kita-bildungsserver.de.

Літери та імена

Навчання у грі, Селіна 5 років

Вже кілька днів Селіна за будь-якої можливості пише своє ім'я на папері. Вона дуже пишається своїм умінням і надзвичайно цікавиться літерами.

Ранок вівторка. Селіна десь о 8:00 приходить до групи. Як і часто в останні дні, вона сідає за стіл і пише своє ім'я. Але сьогодні вона робить значно більше. Вона бере олівець та списаний папірець і виходить з кімнати зі словами „Я зараз повернусь!“ Дозволяю їй вийти і з цікавістю чекаю на її повернення. Чую, як в сусідній кімнаті Селіна просить своїх батьків, які щойно прийшли, написати їхні імена. „Так як я!“ – дає вона вказівку. Ось вона знову виходить. Приблизно за десять хвилин повертається і показує мені свій рукопис. Селіна збила вісім імен. Я дивуюсь і

голосно читаю їх. Кожному, хто підходить, вона з гордістю показує свій скарб. Коли я думаю, що заняття Селіни на цьому закінчиться, виявляється, що це ще не все. Воно знаходить собі затишну місцину в сусідній кімнаті. Там Селіна починає розмальовувати кольоровими олівцями всі однакові літери. Я тихенько сідаю поряд і спостерігаю за нею. Розумію її систему впорядкування і зацікавлено чекаю, що ж буде далі. І дійсно! Після обробки всіх імен вона відкриває мені свій результат. „Ця літера трапляється дуже часто (е), і ця також (н), а цієї розмальовано зовсім мало (с)...!“

Я уважно слухаю її і думаю:
„Яке досягнення!“

А потім вона дозволяє мені написати і моє ім'я...

Катаріна Б., вихователька

Витяг з плану освіти:

„Поняття освіти, що його взято за основу для цього плану освіти, орієнтується на думку про самоосвіту. Освіта розглядається як цілісний універсальний процес, який стосується загального розвитку особи в її способах сприйняття, мислення та діяльності. Тобто освіта – це більше ніж навчання.“

Яке розуміння освіти лежить в основі Саксонського плану освіти?

Це може бути унаочнено ігровою ситуацією Селіни.

Кожна дитина від початку намагається самостійно, з використанням власних стратегій і засобів освоїти довкілля, вступити з ним в контакт і накопичити досвід: ми побачили, як Селіна звернулася до батьків, що прийшли, і попрохала їх написати свої імена. Діти вчать з власної волі і при цьому розвиваються. Селіну не примушували займатися цією діяльністю, вона діє, виходячи з власних спонукань та зацікавленості.

Селіна, як і кожна дитина, має різноманітні можливості сприйняття, які допомагають їй зорієнтуватися у світі нашого життя, дослідити його і зробити корисним для себе. Так Селіна відкриває, що батьки є корисними для її мети, бо вони вміють писати. В ході заняття з літерами в Селіні виникає потреба привести до порядку сукупність вражень, отриманих органами чуття; ці враження спочатку здаються дифузними та хаотичними. З цією потребою Селіні вже не досить, щоб на її прохання писали батьки. Вона знаходить затишне місце, сідає там і починає впорядковувати літери за власною системою.

Вже зараз стає зрозумілим, що діти в процесі свого розвитку досягають видатних результатів, які вони опановують індивідуальними способами.

При цьому вони використовують свої вже наявні потенціали та навички, в цьому випадку написання літер, впорядкування предметів і спілкування. Тобто Селіна може

об'єднувати ці навички для свого плану. Так вона, наприклад, може зрозуміти, що в іменах певні літери є в різних кількостях, і відкрити таким чином свою власну систему впорядкування.

Діти повинні діяти подібно до Селіни – в буквальному розумінні слова брати предмети й спостерігати за ними стільки, скільки потрібно для того, щоб їх зрозуміти. Їм не можна забороняти цього. Дитина потребує різноманітних можливостей, щоб досліджувати речі й відкривати для себе їх значення. Для цього дітям потрібне багате на стимули навчальне довкілля. Наскільки глибоко при цьому кожна окрема дитина занурюється в масив знань, залежить зокрема від часу, що його дитина має для досліджень, і від дорослих, котрі вирішально визначають, які знання можуть засвоювати діти.

Селіна скористалася довірою виховательки для того, щоб вільно переміщатися по приміщенню; їй не забракло часу і матеріалів на те, щоб її задум вдался. Отож вона отримала підтримку завдяки тому, що вихователька була досить чутливою, щоб помітити цілком індивідуальний процес розвитку Селіни. В значній мірі саме від дорослих залежить, чи матиме кожна дитина змогу пізнати свої можливості для самовираження та чи розвиватиме їх далі, чи навчиться своїми „стома мовами“ розуміти світ, людей і саму себе. Селіна при цьому відчуває радість, піднесення і задоволення. Кожному, хто підходить, вона показує свій „скарб“. Вона віднаходить сенс у своїх діях і в речах, що її оточують. На цій основі діяльність і речі набувають для Селіни суб'єктивного, тобто індивідуального значення і завдяки цьому можуть легше інтегруватися в її власний масив знань.

Всі діти розвивають свою особистість в процесі контактування з іншими дітьми та дорослими, з предметами навколишнього світу і доповнюють власні навички навичками інших в процесі взаємного обміну. Для цілісного розвитку всі діти потребують цінування й визнання з боку дорослих, котрі на взірць Селіної виховательки спроможні дивуватися, уважно слухати та визнавати досягнення дітей. Тобто потрібні дорослі, які з радістю і відвертістю сприймають дії дітей. Педагогічні дії на базі цього основного принципу підтримують дітей в їх процесі самоосвіти і уможливають, як у випадку з Селіною, запровадження в життя їх власних ідей та планів.

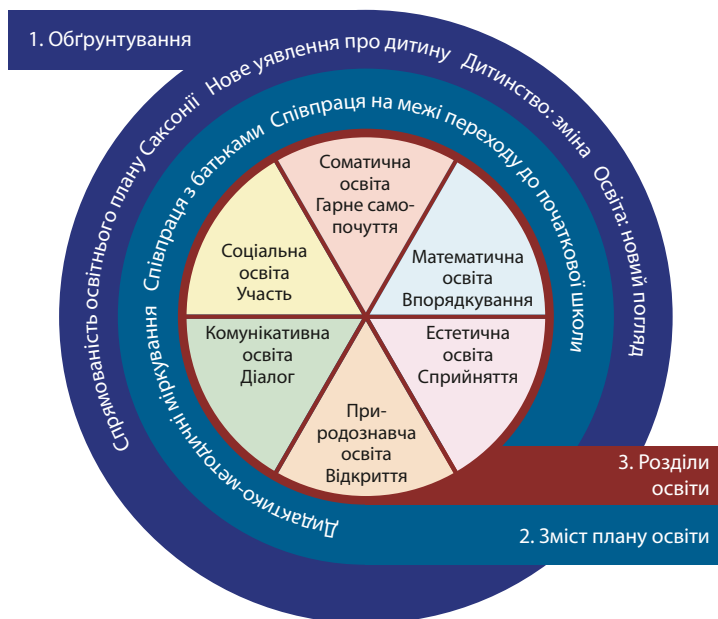
Як побудований Саксонський план освіти?

На наведеному нижче малюнку показані глави „Обґрунтування“, „Розділи освіти“ і „Зміст плану освіти“.

Саксонський план освіти описує шість розділів освіти (соматична освіта, соціальна освіта, комунікативна освіта, естетична освіта, природознавча освіта і математична освіта).

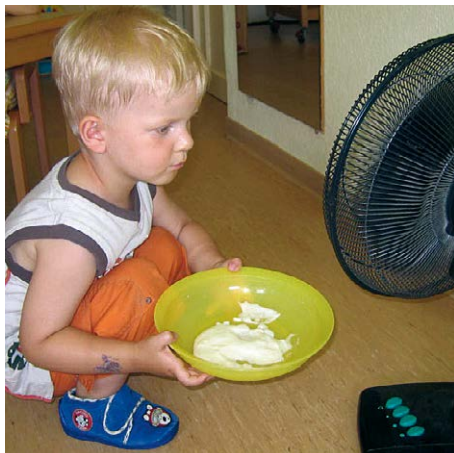
Кожен розділ освіти після фахового вступу описується за допомогою основних понять, причому з цими основними поняттями пов'язані конкретні практичні теми.

Навіть якщо план освіти описує розділи освіти диференційовано, в педагогічному повсякденні їх не можна розглядати окремо один від одного, адже розвиток дітей відбувається комплексно. Освітні процеси завжди стосуються кількох розділів одночасно, що, втім, не означає, що в кожній повсякденній ситуації кожен розділ освіти можна розпізнати однаковою мірою. Різноманіття навчальних ситуацій також підкреслює цю уявну нерівновагу. Погляньмо на наступні приклади:

Охолодження їжі вентилятором

Освіта під час обіду – Луїс, два роки

Витяг з плану освіти:

„Відповідальність з дорослих не знімається, якщо освіта розглядається як самоосвіта та активна самостійна діяльність дитини. Навпаки: життєвий світ дівчаток і хлопчиків та досвід, який вони в ньому здобувають, формують їх відповідне уявлення про самих себе.“

Спекотний липневий день. Діти зібралися на обід за столом. Манна каша парує в мисках. Луїс саме накладає собі їжу. Дуже обережно, витягнутою рукою і з серйозним виразом обличчя він балансує ложкою і переносить кашу собі на тарілочку. Деякі діти починають дмухати на свої тарілочки. Луїс куштує кашу і негайно відкладає ложку зі словами: „Їжа гаряча“. Його товариш Пауль робить так само.

Луїс сидить зовсім тихо; ось його погляд мандрує до вентилятора на підлозі, який призначений для того, щоб дати дітям дещо прохолоди в цей спекотний день.

Деякий час він зачудовано дивиться на пристрій, що обертається.

Раптом Луїс встає і несе свою тарілочку обома руками просто до вентилятора. Він стає поряд з вентилятором і дивиться на нього згори вниз. Вихователька зацікави-

лась тим, що відбувається, і запитує: „Що ти робиш?“

Луїс відповідає: „Повинна охолонути“ – і присідає. В цьому положенні він залишається деякий час, але не довго. Ліза і Пауль також підходять зі своїми тарілочками. Всі хочуть, щоб їх їжа охолола.

В цій повсякденній ситуації Луїс бачить, що його ідея відносно охолодження їжі вентилятором набула поширення. Таким чином він не лише отримує досвід визнання з боку інших дітей, але також досвід того, що він може ввійти в групу, а група може його прийняти (соціальна освіта). Такий спільний досвід і діяльність дітей створюють приводи для спілкування як на рівні мови („Повинна охолонути“), так і на рівні дій (Пауль повторює його дії) – (комунікативна освіта).

Коли Луїс встає, щоб охолодити свою їжу, його мета не полягає в порушенні загальноновизнаних правил поведінки за столом. Він хоче їсти і обирає ефективну можливість для охолодження їжі.

Він бере на себе відповідальність за задоволення основних потреб (соматична освіта). Вихователька не забороняє цю дію, і хлопчик відкриває вражаючу можливість використання вентилятора. Він має шанс перевірити фізичні процеси; стимулюється комплексне мислення (природознавча освіта). Луїс досліджує і відкриває світ, що його оточує, всіма органами чуття: слух, зір, доторк... (естетична освіта).

Дворічний Луїс вже в стані наповнити свою тарілочку, при цьому він має справу з кількістю й вагою. Під час перенесення тарілочки він тримає рівновагу, балансує своїм тілом і повинен оцінити потрібні для цього зусилля (соматична освіта, математична освіта і природнича освіта).

Цей детальний розгляд показує, який різноманітний пізнавальний досвід отримав Луїс і як складно пов'язані між собою показані розділи освіти – освіта під час обіду!

Кольорові плівки **Експериментування з матеріалами** **– винахід Лука, три роки**

Від пані Н., матері Лізи, ми минулого літа отримали плівки різних кольорів. Ми були раді тому, що могли запропонувати їх дітям. Спочатку діти зацікавлено досліджували властивості плівок. Наскільки вони гнучкі? Чи можна їх розрізати? Яка їх поверхня на дотик? Чи через них щось видно? – Ціла купа запитань, на які допитливі діти шукали відповіді...

Вже за короткий час лише й було чутно, як вони навперебій захоплено вигукують і збуджено дискутують. „Подивись, я бачу все червоного кольору!“ – „А я все синього!“

В той же день по обіді діти наклеювали кольорові плівки на віконну шибку, і після кожної нової наліпки ми разом чудувалися з кольорових плям, що лягали на підлогу.

Минуло кілька днів...

Зараз 14:45, і низьке зимове сонце сяє через наше вікно з кольоровими шибками.

Деякі діти ще сидять за кавовим столиком... Лука вже впорався і встає. Він бере стілець, ставить його на килим під вікном і сідає. Але чому він сідає спиною до вікна? Здається, що самі плівки його не дуже цікавлять. Натомість він заморожено спостерігає за кольоровими світляними плямами на підлозі. За деякий час він встає, бере кілька дерев'яних кубиків і заповнює ними створені світлом форми. Що ж він зібрався робити? Потім Лука знову сідає на стілець і роздивляється результати своєї праці. Так він повторює кілька разів.

Спочатку я спостерігаю за ним здивовано, але захоплено і намагаюся зрозуміти мету його дій.

Зараз вже 15:15; приходять діти з іншої групи. Ніхто йому не заважає, деякі діти зацікавлено спостерігають за ним. Через п'ятнадцять хвилин Лука і його подруга Нора помічають, що кольорові форми змістились, і це їх приголомшує. Вони пробують знайти пояснення, і Нора робить відповідальним за все місяць, що його вже видно, „тому що він пересуває сонце“. Але це їм заважає лише трохи, бо ж кольорові плями на підлозі все рівно можуть слугувати за трасу, що світиться! Так багато кольорів! Що роблять кольори плівок? Завдяки пропозиції пані Н. діти отримали матеріали, які їх не лише зацікавили, але й викликали в них бажання зайнятися ними.

„Я бачу все червоного кольору“, „Я бачу все синього кольору“...початкова точка для цього знайдена швидко. Так у дітей виникають ідеї, яких не передбачили ні вихователька, ні пані Н.

Витяг з плану освіти:

„Люди, які відкривають щось нове, інколи займаються незначними речами, що викликають лише обмежену кількість запитань; але в процесі дослідження виникають нові запитання. Подібно все відбувається і у дітей, бо вони допитливі і мають отримати свій власний досвід від елементів та феноменів природи, культури і релігії, що безпосередньо їх оточують.“

Основою для дитячих досліджень і відкриттів став вільний доступ до матеріалу. Для самостійних занять з матеріалами і технологіями обробки дітям потрібно надати свободу дій з метою експериментування; паралельно вони також повинні мати можливість ознайомитися з раціональним використанням. В результаті дослідження плівки у дітей виникає цікавість до кольорових форм на підлозі. Через кілька днів їх цікавість притягають до себе кольорові світляні плями. Тепер кольорові форми на підлозі заповнюються кубиками і діти бачать, що змінний потік світла змінює й форми (математична освіта і естетична освіта). Дуже важливими є дитячі розмови, які результатуються з дій, адже вони створюють зв'язок із знаннями, що їх вже мають діти, і з мисленням.

При цьому йдеться не про „вірний“ чи „невірний“ опис феноменів навколишнього світу дітей, а про опис поняттями з їх власного досвіду. З кольорових плям на підлозі і викладених кубиків може утворитися „траса, що світиться“; за пересування кольорових форм відповідає місяць, який вже видно

(соціальна освіта, комунікативна освіта, наукова освіта і соматична освіта). Якщо діти при цьому мають знайти власні пояснення, важливо, щоб дорослі допомагали їм, спонукали їх і надавали достатньо часу для експериментів. Діти при цьому відкривають щось нове подібно до дослідника-науковця. Вони висувають тези і здогадки („тому що місяць пересуває сонце“), перевіряють їх на правильність і виходячи з них можуть висувати нові тези.

Завдяки тому, що виховательки і пані Н. зважилися на зміну тем дитячих занять, вони зробили для дітей можливим знаходження разом з ними пояснень в результаті нових експериментів. Наприклад, багато разів спробувати, як світло проходить через плівку, розмалювати плівку чи щось на неї наклеїти, підвісити плівку в приміщенні й поділити приміщення...

Відкриття світу

Замок – створено Карлом, чотири роки

Зосереджена діяльність у дитячій групі: Ельза прикрашає меблі в кімнаті кольоровими скляними кубиками – Лаура, Паула й Кароліна розклали на підлозі папір для малювання і старанно малюють. На малюнках можна побачити розкішних принцес в яскравих кольорах, квіти та сонце. У вестибюлі кілька дітей під командуванням Фелікса „отаборилися“ у замку зі стільців, поролонових кубів та інших різноманітних речей і захищають його від уявних нападників. Мабуть, це екскурсія у великий замок на околиці міста справила на дітей таке сильне враження.

Карл ходить від групи до групи, як здається, в нерішучості і видно, як він радіє, коли за деякий час іде на майданчик для ігор на відкритому повітрі.

Там я його зустрічаю знову: він сидить в пісочниці, перед ним декілька відерців і велика скринька з кольоровою крейдою для

малювання на асфальті. Він із зусиллям тре крейду об чайне ситечко, так що крейдяний пил сиплеться в маленькі відерця – рожевий, блакитний, зелений, жовтий, фіолетовий і помаранчевий. Він мене майже не помічає, коли я підсідаю до нього. Він тре крейду, зітхає, інколи морщить чоло, коли ситечко висковзує з його малих рученят. Досить довго я спостерігаю за ним. Відерця наповнюються. „Ти хочеш зробити фарбу?“ – запитую я. Карл лише хитає головою, він не має часу на розмови зі мною...

Згодом Карл несе відерця до великої купи піску в пісочниці і обережно витрушує на неї кольоровий крейдяний пил. Виникають рожеві кола, зелені і блакитні смуги, фіолетові й жовті плями, помаранчеві бризки. „Замок“, – каже він мені.

Витяг з плану освіти:

„Поняття „естетичний“ часто використовується у зв'язку з ідеалами краси, але воно також вказує на здатність сприймати та на її функції. В широкому розумінні воно включає в себе гармонію в природі та мистецтві і співзвучність почуттів людини. У дівчаток та хлопчиків воно проявляється, наприклад, у тому, що вони думають образами і хочуть виразити ці уявлення естетично.“

Численні нові враження від відвідання замку викликали зовсім різні ідеї, фантазії та дії у дітей групи. Таким чином ми можемо спостерігати, як отриманий досвід по-різному обробляється в дитячій грі. Кожна дитина трансформує вже отриманий досвід в міру

власної фантазії. При цьому вона найрізноманітнішими способами комбінує якусь вже відому тему, тобто знання, які вона вже має, з новими темами і новим змістом, що були отримані в результаті екскурсії в замок. Ця різноманітна обробка відображається в диференційованих і творчих формах вираження дітей; наприклад, у грі з різними матеріалами і предметами (кольорові скляні кубики) чи занурення в різні ролі (принцеса, лицар). Через спілкування дітей одне з одним, наприклад, під час „оборони“ замку, відбувається не лише обмін набутого досвіду, але й розширення у грі знань, що вже існують.

Карл мав пісок, кольорову крейду і старе кухонне сито. І він мав образи, які носив у собі як скарб досвіду: від досвіду, отриманого вдома, у дідуся з бабусяю, аж до того, природно, що прийшов у ході спільних занять з дітьми й вихователькою з дитячого садку. На цій основі він обробляє тему замку в своїй індивідуальній манері. Він посортував крейду за кольорами (естетична освіта).

Він порахував і взяв стільки відерець, скільки мав кольорів (математична освіта), він приклав серйозне зусилля (соматична освіта і соціальна освіта), щоб виготовити кольоровий пил допоміжними засобами: цілеспрямованість, витривалість і висока концентрованість. Промовляючи „замок“ він показує, наскільки пишається своїм творінням і задоволений ним.

Ми в захопленні від Карла. Створено новий, інший замок.

Контексти

На попередніх сторінках на прикладах із повсякденних ситуацій з дітьми були представлені розуміння освіти з Саксонського плану освіти та розділи освіти, названі у цьому плані. Можливо, під час читання виникло враження, що освіта дітей відбувається виключно самопливом, походить лише від дітей, а дорослі в цьому питанні менш активні. Чи дійсно це так?

Відповідь на це запитання веде нас до глави 3 Саксонського плану освіти, в якій розглядаються, зокрема, завдання виховательок в установах денного догляду за дітьми різних типів. За цією главою основне завдання педагогів-фахівців полягає в тому, щоб робити можливими процеси самостійної освіти дітей; для цього вони повинні спостерігати за освітніми процесами і документувати їх, створювати відповідні рамкові умови, приймати методично-дидактичні рішення та співпрацювати з усіма сторонами виховного процесу.

Спостереження та документування

Основою педагогічної роботи є спостереження за освітніми процесами дитини. Що стосується цього спостереження, на першому плані не є питання про те, чи мають діти конкретні навички і чи ці навички відповідають їхньому віку. Значно більшою мірою йдеться про спостереження з визнанням та оцінкою, в ході якого розпізнаються ресурси, сильні сторони й процеси розвитку кожної дитини.

Навіть якщо існує багато форм спостереження, всі вони завжди мають ціль, яка полягає в тому, щоб розпізнавати і закріплювати теми та інтереси дітей. В результаті розпізнавання виникають не залежні від ситуації тестові параметри, а навпаки, дуже різноманітні для кожної дитини навчальні історії в контексті повсякденних ситуацій. Таким чином вихователька може розпізнати індивідуальні процеси розвитку і стимулювати їх.

Для того, щоб спостерігати за етапами розвитку дітей і краще розуміти процеси освіти дитини, важливо, щоб виховательки використовували методики документування. Документування спостереження є основою для постійного обміну між виховательками, з дітьми та їх батьками. Для документування кроків розвитку дітей підходять різні форми. Це можуть бути, наприклад, висловлювання та дії дітей, які записуються у вигляді історій, замальовки чи серії фотознімків та предмети, що їх діти виготовили власними руками. Крім того, взаємний обмін надає всім учасникам можливість дізнатися, як діти знайомляться зі світом, і надає дітям можливість говорити про їх власну діяльність та форми вираження.

Такий спільний обмін створює основу для підтримки розвитку дітей.

Рамкові умови

У свою чергу на цій основі створюються рамкові умови для освітніх процесів дітей:

- свідоме створення простору для стимулювання освіти,
- організація повсякдення, в якому діти отримують достатньо часу, свободи та самостійності, і
- методично різноманітна педагогічна робота виховательки, яка спонукає власну активність дітей, супроводжує освітні процеси та модерує спільне життя в групі дітей.

Невелика ігрова послідовність з повсякдення Селіни, що її спостерігала і записала вихователька, дозволяє нам зрозуміти, що було важливим для Селіни в цей момент. Як можна буде підтримати Селіну під час на-

ступних навчальних процесів? Чим Селіна займається вдома? Такі та схожі запитання допомагають виховательці знаходити в діалозі з батьками нові завдання для Селіни, наприклад, такі предмети як друкарська машинка з сусідньої кімнати, штемпельний пристрій для печатки, газети і книги, чи, наприклад, певні місця, такі як бібліотека, пошук літер у місті (А як у слові «аптека»...).

Під час вибору цих предметів та місць вихователька керується здогадом про те, що Селіна цікавиться літерами. Але можна собі уявити й таке, що вона зацікавиться кольорами і формами. В такому випадку потрібно відповідно доповнити те, що їй пропонується. Стосовно використання предметів, що пропонуються, рішення приймає сама дитина.

Методично-дидактичні дії

В ранньому дитинстві навчання відбувається передусім під час гри. Це для дітей самостійна діяльність, яка ще не розрізняється в розумінні „відпочинку“ чи „дозвілля“ від роботи чи освітньої діяльності. Гра як головна діяльність дітей по засвоєнню є найскладнішою формою навчання. Вона надає можливість самостійних досліджень з власною організацією, завоювань та експериментів. Для дітей це активне контактування з соціальним, просторово-матеріальним та природним оточуючим світом і його засвоєння. В процесі цієї діяльності діти займаються

своїми темами з високою мотивацією, експериментують з ролями та предметами, вчаться плануванню процесів, впровадженню в життя власних планів та спілкуванню про події, що сталися. Таким чином вони засвоюють ключові компетенції (наприклад, діяльність в команді, навички вирішення проблем, навички спілкування), які їм потрібні для початку навчання у школі і для подальшого життя. У грі вони знайомляться з кордонами і правилами, вчаться домовлятися про них, дотримуватися їх і слідувати за їх дотриманням. Але порядок з

грою діти мають у своєму розпорядженні в повсякденні також інші додаткові навчальні форми. В проектах, наприклад, дитина в ігровій манері може навчитися слідувати своїм власним питанням, висловлювати власні інтереси, брати участь в плануванні процесів, їх реалізації і прийнятті рішень. Також у роботі в рамках проектів вихова-

телька не задає рішення, вона підтримує дітей в навчанні на основі дій, підводить їх до ситуацій, в яких діти можуть застосовувати вже вивчене і встановлювати взаємозв'язки. Таким чином діти вчать не лише методам засвоєння знань, вони також тренуються співпрацювати одне з одним і допускати різні точки зору.

Партнерство у вихованні

Батьки є найважливішими людьми в житті дітей. Вони є першими партнерами у спілкуванні та людьми, з якими діти встановлюють найінтенсивніші відносини. Цей зв'язок дає дітям надійність та захист. Лише на цій основі вони, починаючи з першого дня життя, можуть вчитися та накопичувати досвід, який пізніше візьмуть з собою в дитячі установи і будуть послідовно поглиблювати. При цьому для дитини важливо, що вона може встановлювати відносини з новою

контактною особою і що родина й дитяча установа разом несуть відповідальність за розвиток дитини. Щоб організувати надалі переходи, важливо, щоб учасники процесу виховання прагнули до партнерства у справі виховання і організували таке партнерство. Перший день в установі денного догляду за дітьми чи перший день у школі є пусковими механізмами, які мають велике і непересічне значення.

Співробітництво установи денного догляду за дітьми та початкової школи

Навіть якщо досвід повинен поглиблюватися лише з віком дітей, підготовка до школи не починається лише в останній рік у дитячому садку. Підготовка дітей до школи – це, зокрема, активна організація переходу дитини з установи денного догляду за дітьми до початкової школи. Щоб цей перехід був успішним, вихователі, вчителі початкової школи та батьки повинні спілкуватися відносно своїх очікувань і рівноправно приймати участь в організації переходу.

Рівноправна організація переходу, зокрема, означає наступне:

- знайомство з новим учбовим та життєвим простором,
- побудова відносин і
- можливість використання набутих знань та ключових компетенцій, для дорослих:
- розуміння процесів розвитку дітей і підтримка партнерського обміну для цього,
- на основі цього знайти такі теми дітей, які вливаються в організацію спільних проєктів.

Саксонський план освіти розуміється не лише як основа для роботи фахівців-педагогів в установах денного догляду за дітьми різних типів, але й як підтримка для орієнтації батьків, щоб нести спільну відповідальність за виховання і підтримувати партнерство в справі виховання.

Що означає запровадження в життя Саксонського плану освіти?

- Діти можуть самостійно все більшою мірою брати на себе відповідальність за задоволення своїх основних потреб.
- Діти мають свободу, час і достатньо можливостей для ігор.
- Цілі педагогічної роботи формулюються, виходячи з індивідуального спостереження за окремими дітьми і групами дітей.
- На основі документування в рамках регулярних бесід з батьками тематизуються рівень розвитку дитини, її інтереси і потреби.
- Оточення дитини організоване таким чином, щоб кожна дитина могла слідувати своїм основним потребам стосовно навчання і завданням, які виникають перед нею в цьому процесі.
- Діти визначають своє повсякдення і беруть на себе відповідальність за це.
- Підготовка до школи розуміється як навчання, що починається з народження.
- Існує готовність співпрацювати з усіма учасниками процесу виховання.

Видавець

Міністерство культури федеральної землі Саксонія
Відділення 42 Денний догляд за
дітьми та соціальні професії Каролаплятц 1,
01097 Дрезден
Громадський телефон: + 49 351 56465122
Електронна пошта: buerger@bildung.sachsen.de
www.bildung.sachsen.de
Twitter: @Bildung_Sachsen
Facebook: @SMKSachsen
Instagram: smksachsen
YouTube: SMKSachsen
LinkedIn: www.linkedin.com/company/
saechsisches-staatsministerium-fuer-kultus

Дизайн та верстка (структура сайту)

Ö GRAFIK, Дрезден

Фото

ДС Франкенберг, ДС Вальдкірхен, ДС Косвіг

Тираж

2000 екземплярів

Друк

Stoba-Druck GmbH

Рішення редакції про випуск номера у друк

Грудень 2021 р., актуалізація 2023

Ця публікація може бути отримана безкоштовно за адресою:

Центральна служба відправки брошур Уряду Саксонії
Гаммервег, 30, 01127 Дрезден
Телефон: +49 351 2103671 або +49 351 2103672
Факс: +49 351 2103681
Електронна пошта: publikationen@sachsen.de
www.publikationen.sachsen.de

Примітка про розповсюдження

Ця брошура публікується урядом землі Саксонія, у межах конституційних обов'язків, з метою інформування громадськості.
Політичні партії, їх кандидати чи помічники не можуть використовувати її з метою передвиборної реклами. Це стосується всіх виборів. Не допускається поширення на передвиборчих заходах, на партійно-інформаційних стендах, а також розміщення, друк чи розклеювання політичної інформації або рекламних матеріалів. Також забороняється передача третім особам з метою використання у передвиборчій рекламі.

Авторські права

Ця публікація захищена авторським правом. Усі права, включаючи передрук уривків та фото-механічне відтворення, належать видавцеві.

Проект фінансується завдяки податковим надходженням громадян із бюджету, затверджено-го парламентом землі Саксонія.